

Türkmenistanyň
Müftüsiniň
Müdiriýeti

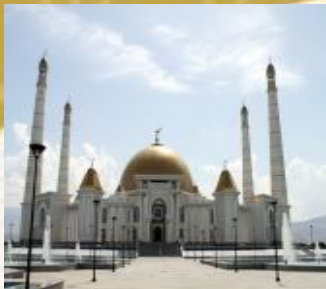

Haja taýýarlyk kursy

Aşgabat - 2020

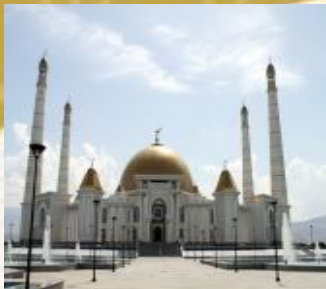
Türkmenistanyň
Müftüsiniň
Müdiriýeti
Ders №1

Haj we umranyň berjaý edilişiniň esasy düzgünleri

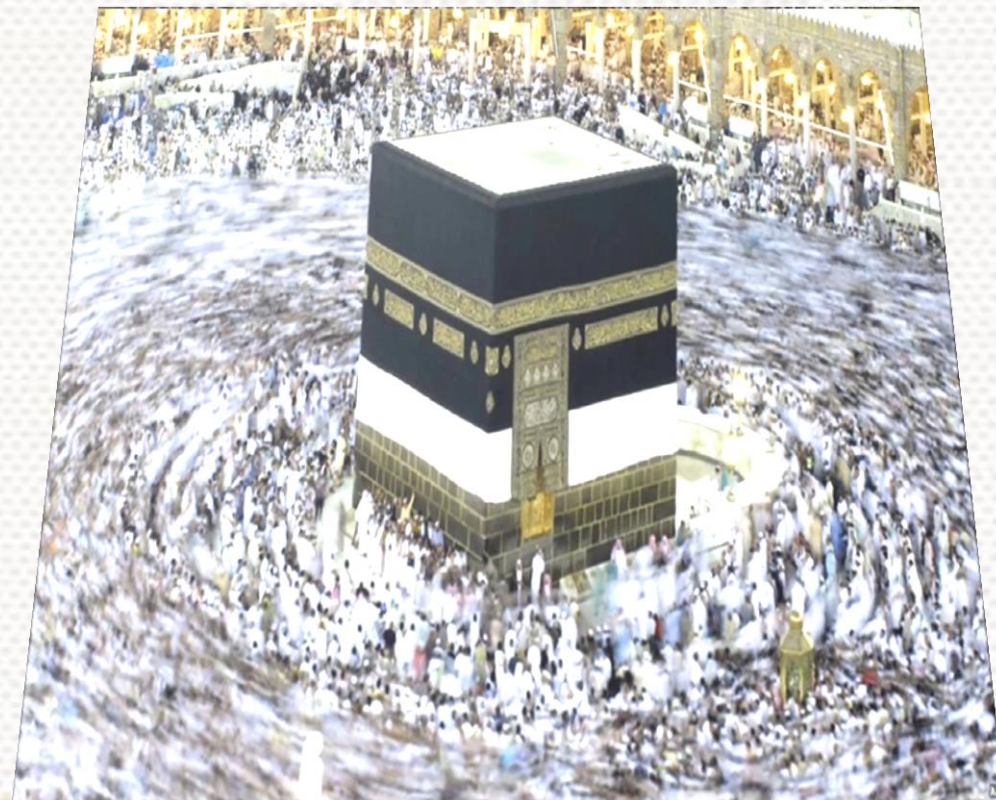

Hajyň manysy?

➤ Haj bir zadyň ugruna çykmak, zyýarat etmek, ymtylmak diýmekligi bildirýär.

➤ Dini adalga hökmünde - mümkinçiligi bolan musulmanlaryň bellenilen wagtyň çäginde Käbe, Arafat, Müzdelife we Mina ýaly ýerlerde kesgitli dini wezipelerini şertlerine we usulyna laýyklykda berjaý etmek arkaly amala aşyýan ybadatlary beýan edýär.

Hajyň görnüşleri

1) Ifrat hajy

2) Kyran hajy

3) Temettug hajy

Ifrat

- Umrasyz berjaý edilýän haj bolup, gurbanlyk soýulmaýar.
- Niýeti: Eý, Allam, seniň razylygyň üçin hajy berjaý etmek isleýärim, muny maňa aňsatlaşdyr we kabul et!

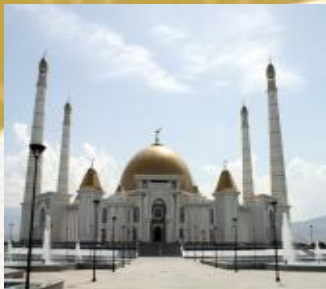
Kyran

- Haj döwründe bir yhram bilen hem haj, hem-de umra ybadatyny berjaý etmeklige aýdylýar. Gurbanlyk soýulýar
- Niýeti: Eý, Allam, seniň razyçylygyň üçin haj we umrany berjaý etmek isleýärim, muny maňa ýeňilleşdir we kabul et!

Temettug

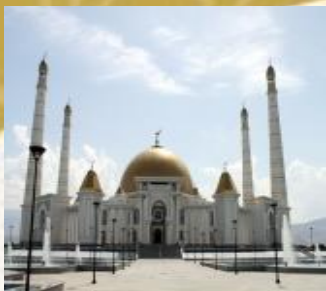
- Haj döwründe umrany berjaý edip, yhramdan çykylandan soň bellenen wagty gelip ýetende gaýtadan yhrama girip, hajy berjaý etmekden ybaratdyr. Gurbanlyk soýulýar

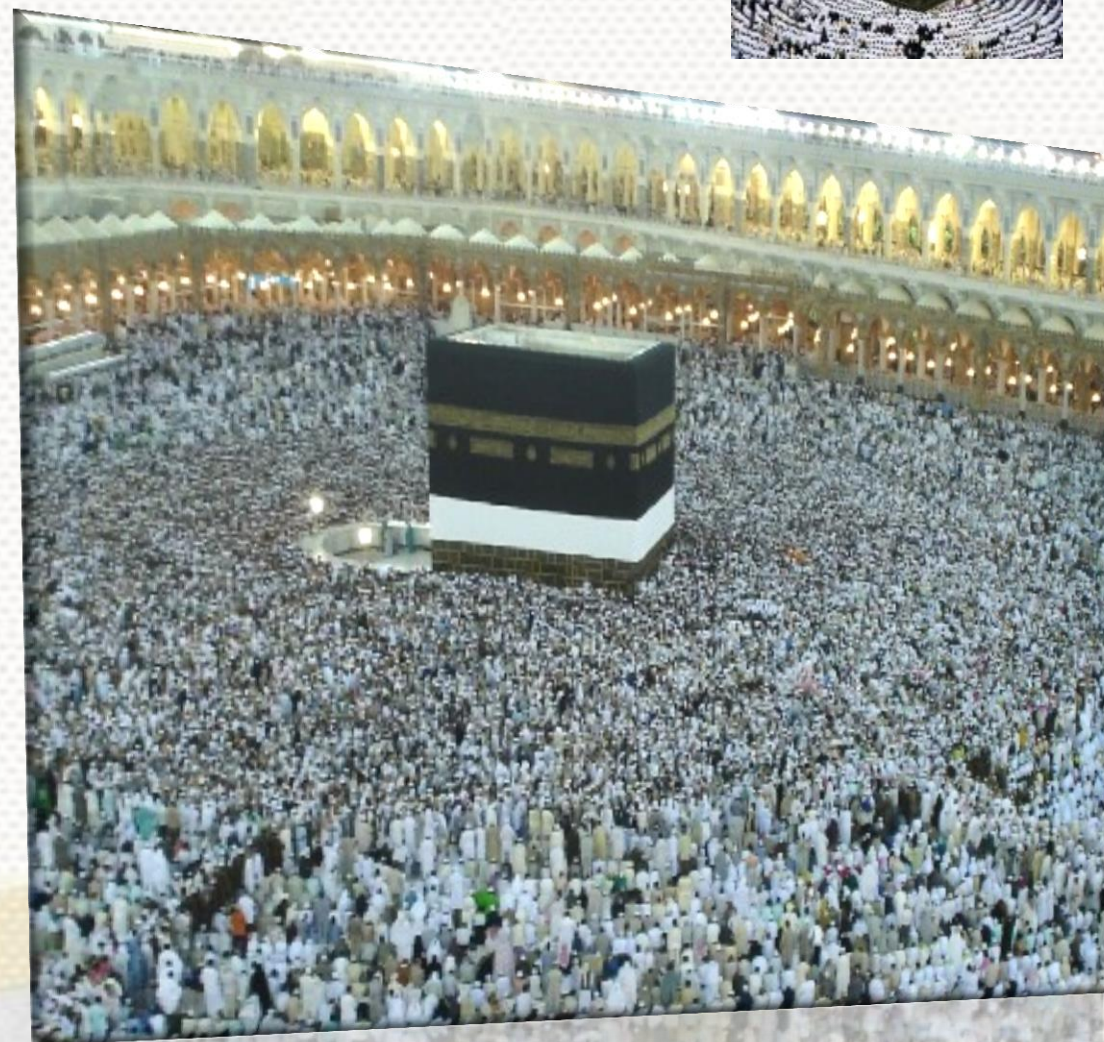
Berjaý edilişi taýdan 3 görnüşli
hajyň bardygyna garamazdan
dürli ýurtlardan barýan
hajlaryň aglabasy temettug
hajyny berjaý edýärler. Şol
sebäpden bu ýerde biz hajyň
berjaý edilişini
düşündirenimizde temettug
hajyndan ugur almakçy.

Temettug hajj

Haj döwründe umrany berjaý edip, yhamdan çykylandan soň wagty gelende gaýtadan yhrama girip, haj parzyny berjaý etmekden ybaratdyr.

Umra

parz

umrany
berjaý etmek
üçin yhrama
girmek

Käbäni togap
etmek

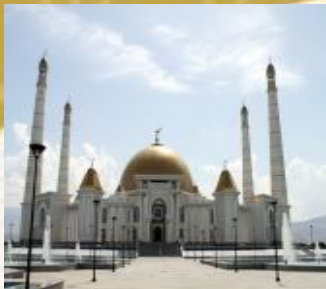
wajyp

Sagý etmek

saç aldyrmak

Hanapylara görä 1 şert, 2 sany rükün bar. Şapygylara görä hemmesi rükündür.

Umra

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ

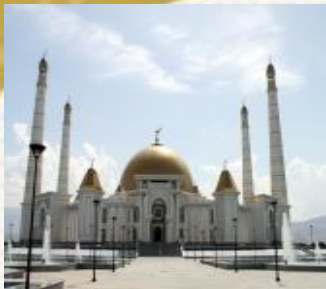
“Hajy hem, umrany hem
Alla üçin tamamlaň ... Bakara

2/196

Umra: zyýarat etmek manysyny bildirýär. Dinimizde bellenen we kesgitlenen wagtda berjaý edilmeýän (temettug hajy üçin haj aýlarynda) yhrama girip, Kábäni togap etmek, Sapa bilen Merwäniň arasynda sagyý etmek we saç aldyryp, yhramdan çykmak arkaly berýjaý edilýän ybadatdyr.

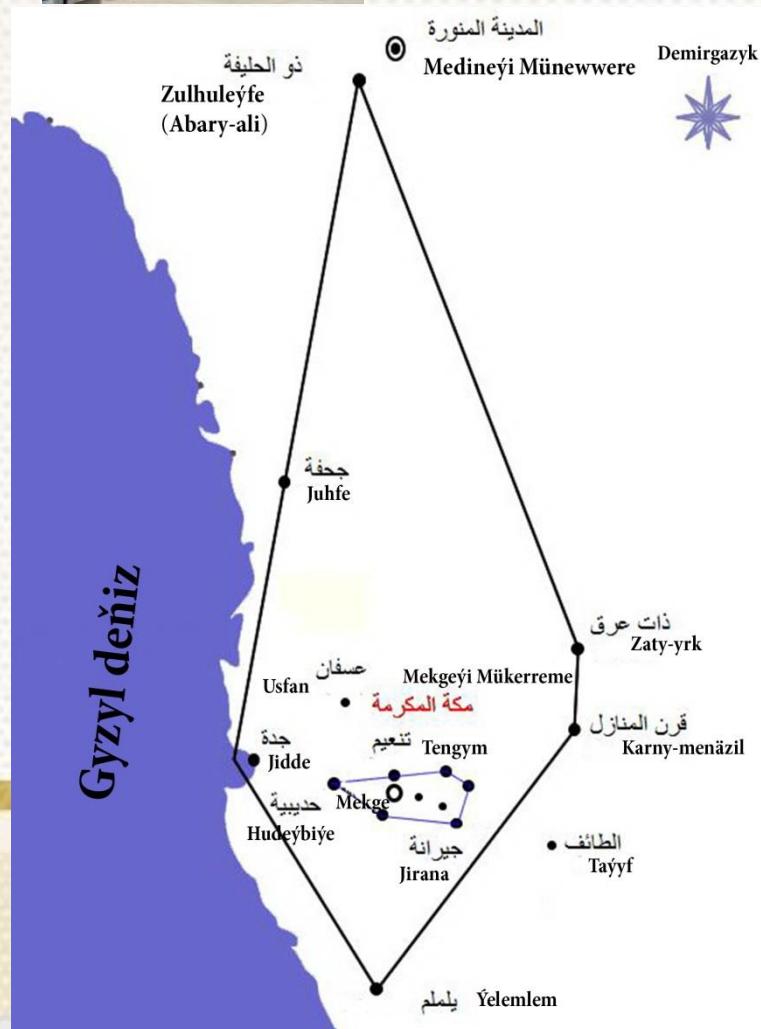
Mikat

Haremiň çäklerinde ýa-da Mekge şäherine Mekgäniň çäginde daşardan gelýänleriň yhrama girmezden aralaşmaklary gadagan edilýän serhedi anyk görkezýän ýerlere mikat diýilýär.

Mikatyň çäğine degişli
ýerleriň atlary

1. Zul-Huleýfe
2. Juhfa
3. Karnul-Menäzil
4. Ýelemlem
5. Zatul-yrk

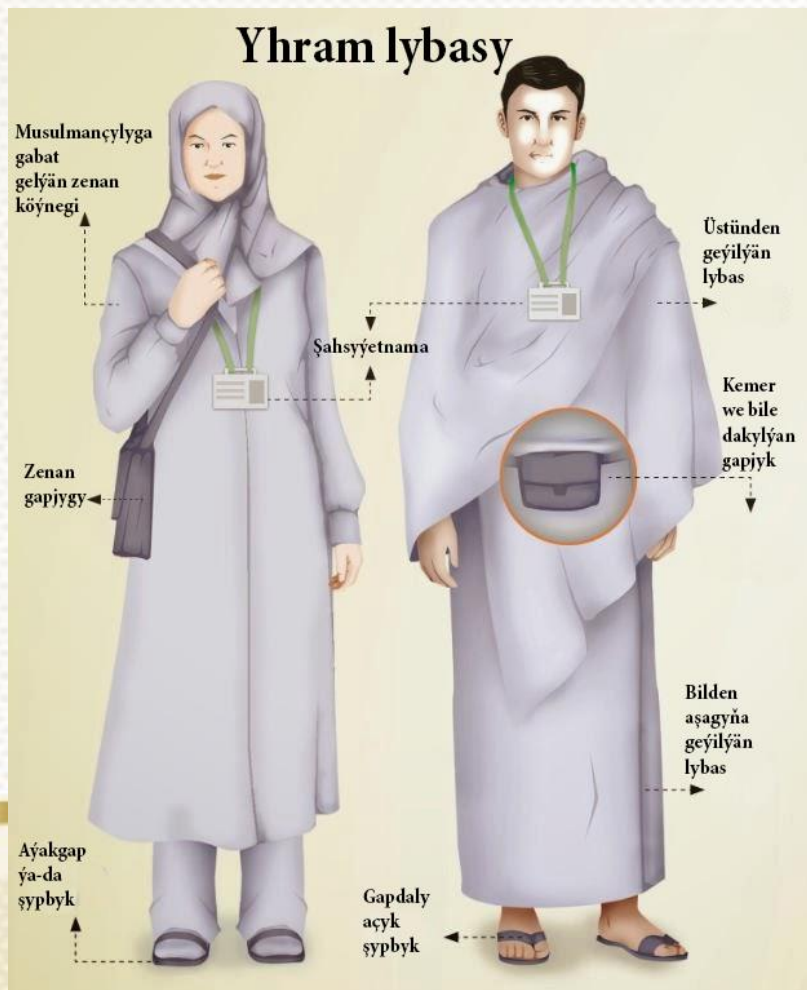
Bellik: Gönümel Mekgä barýan hajylar öz ýurtlaryndaky howa menzillerinde, Medinä barýan hajylar bolsa Medineden çykan ýeriňde ýerleşýän Zul-Huleýfede yhrama gorýärler.

Umrany berjaý etmek üçin yhram lybasyny geýmek

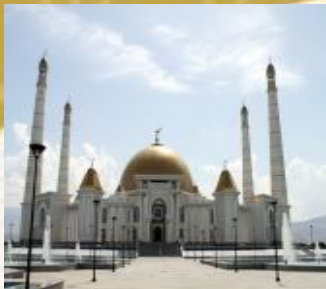
Niýet:

Eý, Allam. Seniň razyçylygyň üçin umra hajyny berjaý etmek isleýärim. Ony maňa aňsatlaşdyr we kabul et.

Telbiýe:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ، لَا شَرِيكَ لَكَ

Yhram namazy

Yhrama girmezden öň 2 rekagat togap namazyny okamak sünnetdir

1-nji rekagatda “*Käfirun*” süresi.

2-nji rekagatda “*Yhlas*” süresi okalýar.

Namazdan soň bolsa doga okalýar.

Telbiýe

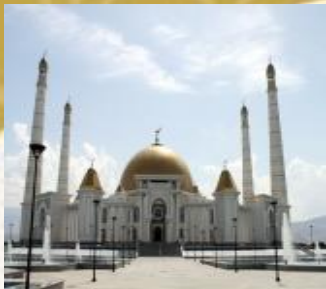

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ
الْحَمْدَ وَالنِّعْمَتَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

Eý, Allam! Çakylygyňa gulak asýaryn. Emriňe boýun egýärin. Ähli durkum bilen saňa boýun boldum. Seniň hiç hili şärigiň ýokdur. Öwran-öwran çakylygyňa gulak asýaryn. Elbetde hamt saňa mahsusdyr. Nygmat seniňki, mülk hem seniňki. Seniň hiç hili şärigiň ýokdur.

Hajy berjaý edýän kişiniň bu telbiýäni yzygider okamaklygy sünnetdir. Käbe görnüp başlanda telbiýe okamaklygy **bes** etmeli.

Usulyňa görä yhrama giren hajylar, yhram gadagançylyklaryna doly uýup, şu dogalary yzygider okamaly:

Telbiýe

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ
الْحَمْدَ وَالنِّعْمَتَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

Tekbir

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

Tesbih

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Salawat

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

Dogalar
togap
edilýän
wagty
beýleki
adamlary
birahat
etjek
ýagdaýda
galmagal
edip
okalmagy
ýerlikli
däldir

Yhramyň wajyplary

1. Mikat sebitiniň serhedine yhramly girmek
2. Yhramyň gadagançylyklaryna eýermek
  - A. Gündelik öý egin-eşikleri geýmek gadagançylygy
  - B. Ysly zatlary çalmak gadagançylygy
  - C. Saç we tüý ýolmak gadagançylygy
  - D. Dyrnak almak gadagançylygy
  - E. Jyns aragatnaşygyny etmek gadagançylygy
  - F. Gury ýer haýwanlaryny awlamak gadagançylygy
  - G. Haramyň çägindäki ösümlikleri goparmak gadagançylygy

Yhramly üçin gadagan edilýän zatlar - 1

- 1) Jyns aragatnaşygyny etmek ýa-da muňa sebäp boljak islendik hereketi etmek.
- 2) Jynsy duýgulary öjükdirýän zatlar barada gürrüň etmek.
- 3) Dyrnak almak.
- 4) Saç-sakal almak.
- 5) Teniň islendik ýerinden gyl goparmak ýa-da kesmek.
- 6) Saç-sakaly we murty ýaglamak, boýag çalmak.

Yhramly üçin gadagan edilýän zatlar - 11

- 7)** Saça brilyantin ýa-da gel çalmak.
- 8)** Makiaž etmek, pomada we lak çalmak.
- 9)** Teniňe ýa-da yhram lybasyna ysly zatlary çalmak we parfýumeriýa önümlerini ulanmak.
- 10)** Egin-eşik geýmek (erkekler üçin).
- 11)** Kelläňi we ýüzüňi ýapmak.
- 12)** Ellik, jorap we ökjeli aýakgap geýmek.
- 13)** Aýallar adaty lybaslaryny çykarmaly däl. Ýöne yhramly döwründe ýüzlerini açyk saklamaly.

Yhramly üçin gadagan edilýän zatlar - III

14) Haremiň çägindäki (Mekge we töweregindäki) ösümlikleriň (ot we ağaçlaryny) kesmek, goparmak. (Harem sebitiniň ösümliklerini kesmek, goparmak yhramsyzlar üçin hem gadagandyr.)

15) Başga adamlara zyýan bermek.

16) Dawa etmek.

17) Söwmek, paýyş söz aýtmak we gödek hereket etmek.

18) Ysly el sabyn ýa-da suwuk sabyn ulanmak.

19) Odekolon ýa-da parfümerli elýaglyk ulanmak.

Bellik: Gadagançylyklar berjaý edilmedik halatynda jerime tölenýar.

Jerimeler

Hajyň we umranyň menäsiginden (rükünlerinden) haýsydyr birine sowuk sala çemeleşilse, olar äsgerilmese ýa-da terk edilse bularyň öwezini dolmaly bolýar. Muňa **hajyň we umranyň jerimleri** manasyny bildirýän **jenaýatlar** diýilýär.

Haj we umranyň parzlary terk edilse ybadat bozulýar, gaýtadan berjaý etmek talap edilýär.

Hajyň wajyplary terk edilse ýa-da ünsden düşürilse goýberilýän säwligiň görnüşine görä ýa ybadaty kaza etmeli, ýa-da jerime tölemeli.

Bu jerimeler düýe, goýun, geçi ýaly haýwanlary gurbanlyk etmek arkaly tölenýär; sadaka görnüşinde ýa-da agyz beklemek arkaly hem jerime tölenip bilinýär.

Yhramyň sünnetleri

1. Yhramdan öň saç-sakal almak.
2. Gusul almak/ýuwunmak we täret gylmak.
3. Erkekleriň izar we ridadan ybarat bolan iki sany yhram lybasyny geýmekleri.
4. Niýet we telbiýeden öň hoşboý we ysly zatlary çalmak.
5. Iki rekagat yhram namazyny okamak.
6. Sesli niýet etmek.
7. Namazdan soň telbiýe okamak.
8. Yzygider telbiýe okamak.
9. Yhrama haj aýlarynda girmek.

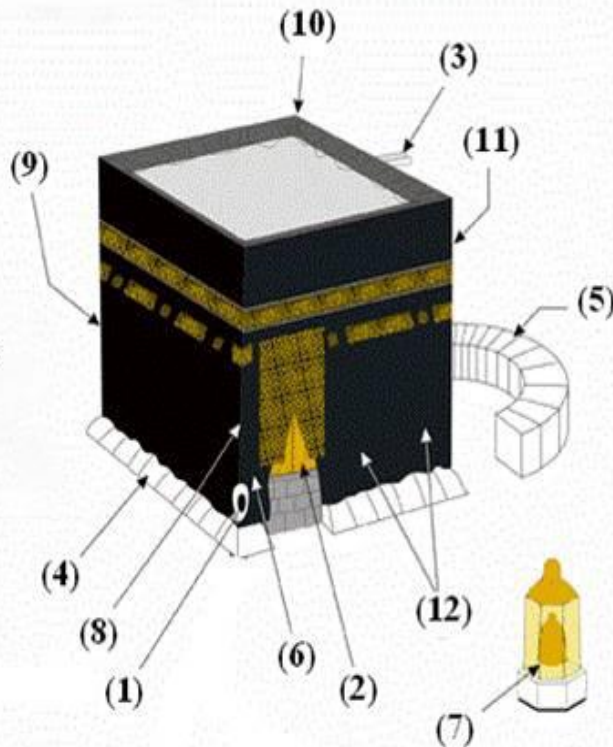

Togap etmek

Käbe
Musulmanlaryň Kyblasy

- 1-Gara daş
- 2-Kyblanyň gapysy
- 3-Ternaw
- 4-Käbäniň etegi
- 5-Hijri-Ismagyl
- 6-Multezem
- 7-Makamy-Ybrahym
- 8-Rukni-Hajary-Eswed
- 9-Rukni-Ýemani
- 10-Rukni-Şämi
- 11-Rukni-Yraky
- 12-Käbäniň Örtügi

وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

“Beyti-Atiki (Käbäni) togap etsinler.”
(Haj, 29)

Togap: Aýlanmak we aýlanyp çykmak manysyny bildirip, Hajary-Eswediň gabadyndan başlap, Käbäniň daş-töwreginden 7 gezek aýlanyp çykmak diýmekdir. Käbäni togap etmek namaz okamak ýaly parzdyr. Aýlawlaryň her birine “şawt” diýilýär.

Togabyň dürs bolmagynyň şertleri

1. Togap üçin niýet etmek
2. Umra togabyny yhrama gireňden soň berjaý etmek
3. Kábäniň töwereginde we metjidiň içinde berjaý etmek
4. Azyndan dört şawtyny berjaý etmek

Togap üçin niýet etmek:

Eý, Allam. Seniň razyçylygyň üçin umra togabyny berjaý etmek isleýärim. Ony maňa aňsatlaşdyr we kabul et.

Togabyň wajyplary

1. Togaby täretli berjaý etmek
2. Uýat ýerleriňi doly ýapyp berjaý etmk
3. Kábäni çep tarapda bolar ýaly edip togap etmek
4. Togaba Hajarul-Eswede barmazdan öň başlamak
5. Togaby ýöremek arkaly berjaý etmek
6. Togaby “Hijri-Ysmagylyň” daşyndan aýlanyp berjaý etmek
7. Jemi ýedi şawtda tamamlamak
8. Togap namazyny berjaý etmek

Togap edilýän wagty täret bozursa gaýtadan täret almaly we galan ýeriňden dowam etmeli we ýedi şawtda tamamlamaly.

Togap edilýän wagty namaz okamak üçin kamat aýdylanda parz namaz jemagat bilen okalýar we togaba galan ýeriňden dowam edilýär.

Togabyň sünnetleri - 1

1. Rukni- Ýemaniden gelip, Hajarul-Eswediň gabadyndan başlamak
2. Hajerul-Eswede salam bermek
3. Togaby Kábäniň ýakynynda aýlanyp, berjaý etmek
4. Remeli berjaý etmek
5. Yzdybany berjaý etmek

Istilam/salam bermek

Togabyň sünnetleri - 11

6. Şawtlary yzly-yzyna etmek (muwalat)
7. Togap edilende doga okamak
8. Togaby ümsümlik bilen berjaý etmek
9. Yzyndan Zemzem suwuny içmek
10. Bedeni, lybasy, togap edilýän ýeri hapadan arasslamak

Togabyň sünnetleri

Remel:

Erkekleriň togabyň başdaky üç şawtynda, gysga ädimler bilen ýorgalap we eginlerini gaýşardyp hem-de haýdap, dogumly ýöremekleridir. Yz ýanyndan sagyý ediljek togaplarda “remel” etmeklik sünnetdir. Emma sagyý edilmejek togaplarda remel etmek zerur däldir.

Togabyň sünnetleri

Yzdyba:

- Ridanyň bir ujuny sag goltugyň aşagyndan geçirip, çep egniň üstüne atmak, şeýlelikde sag egin we goly yhamdan daşyry çykarmakdyr. Remeliň berjaý edilmeli togaplarynyň ähli şawtlarynda “yzdyba” sünnetdir. Togap tamamlananda egni ýapmaly; togap namazy egniň ýapyk ýagdaýda berjaý edilmelidir. Remel edilýän togaplardan daşary ýagdaýlarda yzdyba etmek zerurçylygy ýokdur.
- Leksik taýdan bir zady goltugyň astyna sokmak diýmekligi bildirýän “**yzdyba**” yz ýanyndan sagý ediljek togap wagtynda erkekleriň eginlerindäki “**ridanyň**” bir ujuny sag goltugyň astyndan geçirip, sol egniň üstünden geçirip, sag agnini we sag goluny açmak diýmekligi aňladýar. Yzyndan sagý edilmeýän togap wagtynda “**yzdyba**” edilmeýär.

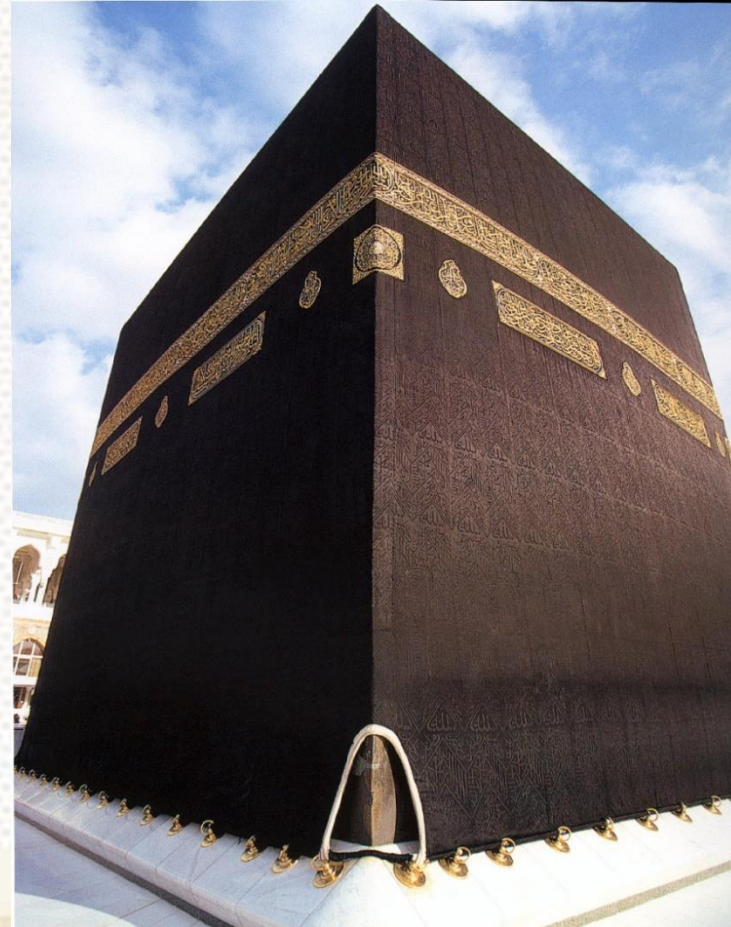

Rukni-Ýemani

Togap edilende her bir aýlawda rukni-ýemani burçyna gelnende bu doga gaýtalanmaly.

Rukni-Ýemani bilen Hajary-Eswediň arasynda
okalýan doga
رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ. وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ
الْأَبْرَارِ، يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

Eý, Perwerdigärimiz! Bize dünýäde ýagşylyk we oňatlyk, ahyretde hem ýagşylyk, gowulyk ber. Bizi oduň azabyndan gora. Bizi ýagşylar bilen bilelikde jennetiňe sal. Eý, Eziz, Gapbar we älemleriň eýesi bolan Allam!

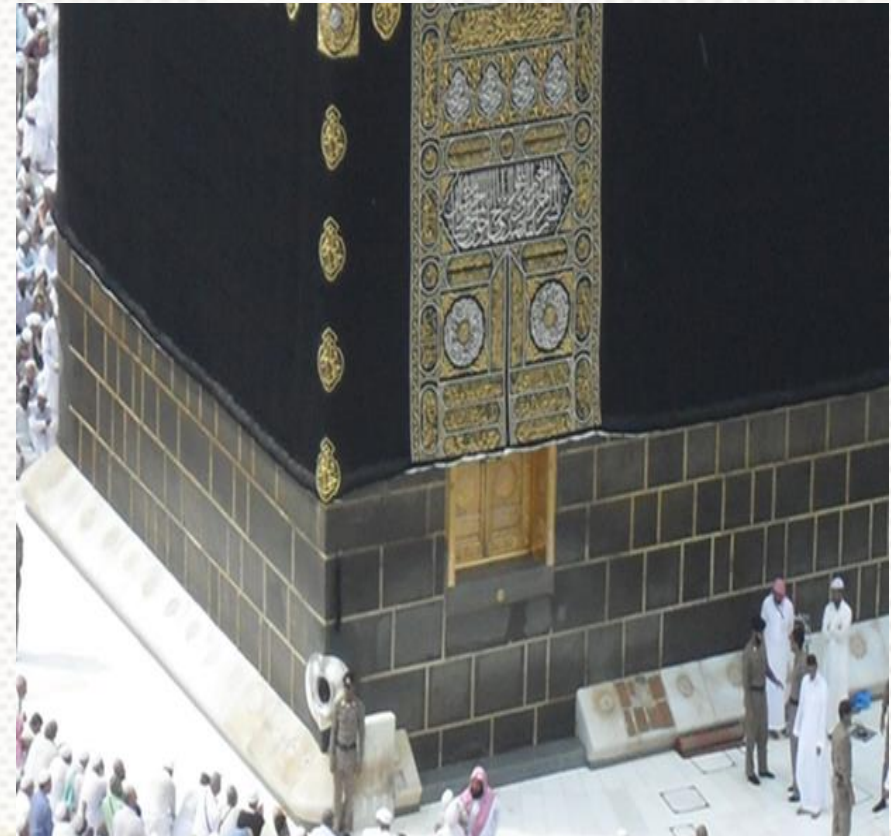

Hajary-Eswet

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى
لِّلْعَالَمِينَ

“İkuçsyz ynsanlar üçin salnan ilkinji
ybadat öýi, elbetde Mekgede,
älemlere rehmet we dogry ýoluň
çeşmesi edilip bina edilen (Käbedir)”.
(Äli-Ymran, 96)

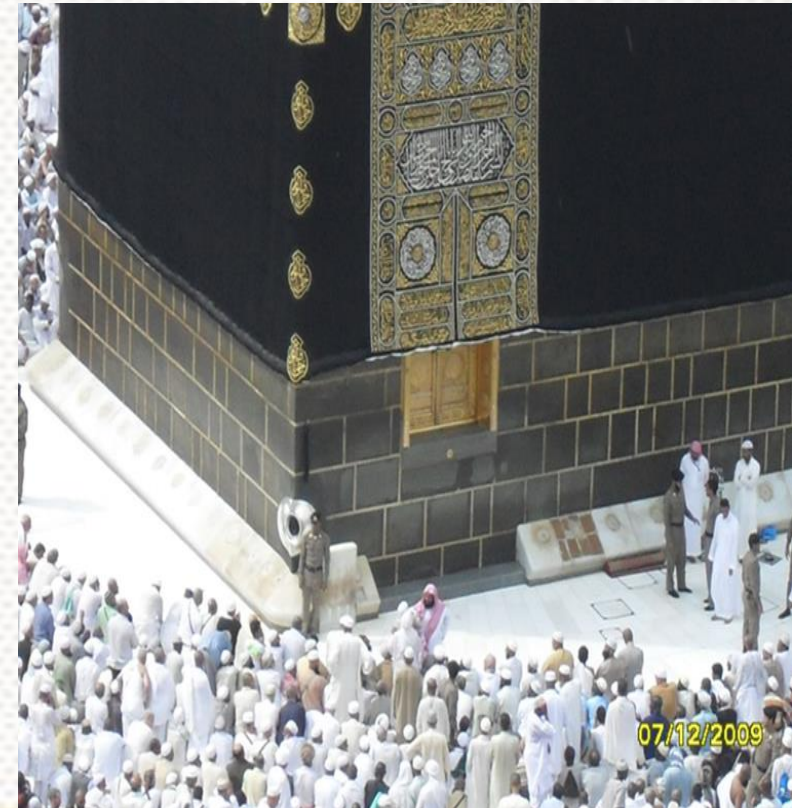
Mültezem

Mültezem: Bir zady öz üstüňe almak, bir zada berilmek manysyny bildirýär.

*Mültezem Hajarul-Eswet bilen Kábäniň gapysynyň arasyndaky bölek.

*Haj dyknyşyga sebäp bolmajak ýagdaýda mültezemde ýazygyň geçilmegi üçin ýürekden ýalbarmaly, gözýaş dökmeli.

Togap namazy

Togapdan soň mekruh wagt däl bolsa Mesjidi Haramyň islendik ýerinde 2 rekagat togap namazyny okamak wajypdyr.

Namazay Makamy-Ybrahyma ýakyn ýerde okamaklyk sogaplydygyna garamazdan dyknyşyga sebäp bolmazlyk üçin metjidiň içinde özüňe amatly boljak ýerde okalmaly

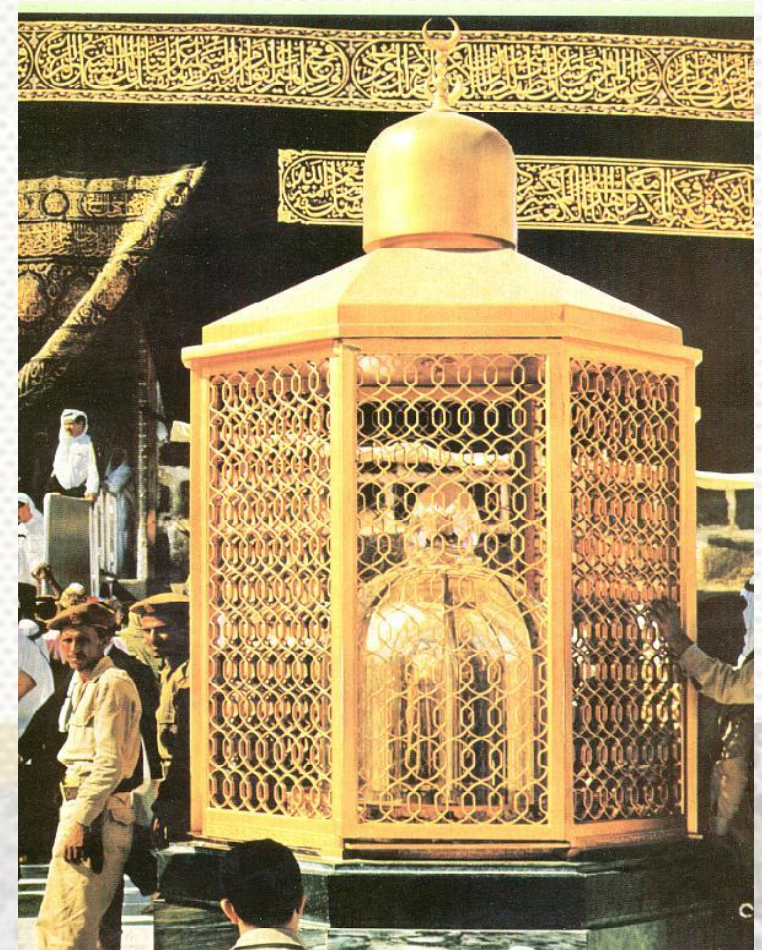
1-nji rekagatda “*Käfirun*” süresi.

2-nji rekagatda “*Yhlas*” süresi okalýar.

Namazdan soň doga okamaly.

Makamy-Ybrahym

Ternaw we Hijri-Ysmagyl (hatym)

Zemzem

Togap namazyndan soň Zemzem suwy içilýär. Pygamberimiz Zemzem suwy hakynda “Zemzem suwy näme niýet bilen içilse şol peýdany berýär” diýip aýdypdyr. (Ahmet ibn Hanbel. Müsnet, III, 357)

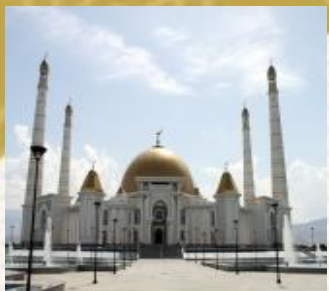
اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَسَقَمٍ

Zemzem içilende “*Eý, Allam! Senden peýdaly ylym, egsilmez rysgal we her derde şypa dileýärin*” diýip doga edilýär.

Yzyndan bolsa sagyý edilýär.

Sagyý

إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ

“Elbetde Sapa we Merwe Allanyň (ybadat ýerlerini görkezýän dini) şygarlaryndandyr”. **(Bakara, 158)**

Sagýa niýet etmek:
Eý, Allam. Seniň razyçylygyň üçin umra sagýyny berjaý etmek isleýärim. Ony maňa aňsatlaşdyr we kabul et.

- Sagýý-dyryşmak, gaýrat etmek, alada etmek; iş, zähmet; ylgamak, tiz we dogumly ýöremek diýmekligi bildirýär.
- Sapadan başlap, Merwede tamamlanýan jemi 4 gidişden, 3 gaýdyşdan ybarat bolan ybadata sagý diýilýär.

Sagýyň dürs bolmagynyň şertleri

1. Yhrama girilenden soň berjaý etmek
2. Dürs we usulyňa laýyk ýerine ýetirilen togapdan soň berjaý etmek
3. Sapa we Merwäniň arasynda berjaý etmek
4. Sapa depesinden başlap, Merwede tamamlamak
5. Azyndan dört şawtyňy üznüksiz berjaý etmek

Sagýyň wajyplary

1. Güýji ýetýänler ýöräp berjaý etmeli
2. Ýedi şawtda tamamlamak
3. Umranyň sagýyny yhramly ýerine ýetirmek
4. Sapa bilen Merwäni doly ýöräp geçmek

Sagýyň sünnetleri

1. Togap we namazdan soň dessine berjaý etmek
2. Täretli bolmak
3. Nejasatdan täret
4. Hajary-Eswedi istilamdan soň Sapa depesine tarap gitmek
5. Sapa we Merwe depelerinde Kábä tarap ýöräp, tekbir, tehlil aýtmak we doga edilende elleri ýokary götermek
6. Herwele edip ýöremek (iki sany ýaşyl sütüniň arasynda ýorgalap we haýdap ýöremek)
7. Sagý edilende tekbir, tehlil aýtmak we doga okamak
8. Şawtlary yzly-yzyna berjaý etmek

Saç aldyrmak

Sagý tamamlanandan soň bellenen ýerde saçy syrдыrmaly ýa-da gysgaltmaly. Erkekler saçlarynyň dörtde bir bölegini aldyrmaly ýa-da gysgaltmaly. Zenanlar diňe saçlarynyň ujundan barmagyň uýy uzynlygynda kesdirip, yhramdan çykmalý.

Şeýlelikde (Temettug hajynyň umrasy) tamamlanýar we yhram gadagançylyklary tamamlanýar.

Hajyň berjaý edilişiniň tertibi

1. Hajy berjaý etmek üçin yhrama girmek we Arafata çykyş (8-nji zülhijje), terwiýe günü
2. Arafat wakfasy (9-njy zülhijje) Arafa günü
3. Müzdelife wakfasy (10-njy zülhijje) baýramyň birinji agşamy
4. Akabe jemresine daş zyňmak (10-njy zülhijje)
5. Şükür gurbanlygyny soýmak (10-njy zülhijje)
6. Saç aldyrmak (10-njy zülhijje). I tahallul
7. Zyýarat togaby (10-12-nji zülhijje). II tahallul
8. Jemrelere daş zyňmak (11-12-nji zülhijje)

Hajyň parzlary

Şerti

- Yhram

Rükni

- Arafat wakfasy

Rükni

- Zyýarat togaby

Haj etmek için yhrama girmek

- Terwiýe günü Arafata çykmazdan öň yhrama girilýär we ýañadandan yhram gadagançylyklary başlaýar.

Haj etmek üçin yhrama girilenden soň niýet edilen nepil togabynyň yzyndan hajyň sagýy berjaý edilip bilner.

Hajyň niýeti:
Eý, Allam. Seniň razyçylygyň üçin haj parzyny berjaý etmek isleýärim.
Ony maňa aňsatlaşdyr we kabul et.

Telbiýe:
لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا
شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ
وَالنُّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا
شَرِيكَ لَكَ

Hajyň wajyplary

1. Sagýy berjaý etmek
2. Müzdelife wakfasyny amala aşyrmak
3. Şeýtan daşlamak
4. Saçy syrдыrmak ýa-da gysgaltmak
5. Hoşlaşyk togabyny berjaý etmek

Hajyň sünnetleri

1. Kudum togabyny etmek (ifrat hajynda)
2. Mekge, Arafat we Minada hutba okamak
3. Arafa agşamyny Minada geçirmek
4. Baýram agşamyny Minada geçirmek
5. Baýram günleri Minada bolmak

Arafat wakfasy

Wakfa:
Arafa günü
öýländen soň
baýramyň 1-nji
gününiň säher
wagtyna çenli,
ýagny şol wagtyň
dowamynda belli
bir wagyt
Arafatda bolmak.

“Arafat” Mekgäniň 25 km günorta-gündogaryndaky giň düzlük meýdana aýdylýar.
Gündogar, demirgazyk we günorta taraplaryny daglar gurşap alýar.

Arafat wakfasynyň rükni

○ الْحَجُّ عَرَفَةَ

Ibn Mäje. Menäsik,57.

Arafatyň serhet çäginde
belli wagtyň
dowamynda, az wagtlyk
hem bolsa bolmaklyk,
durmaklyk

Arafat wakfasynyň dürs bolmagynyň şertleri

1. Haj üçin yhrama giren bolmak
2. Arafa günü zowal wagtyndan baýramyň 1-nji günü “Fejri-sadyga” çenli berjaý etmek
3. Wakfany Arafatyň çäklerinde berjaý etmek

Arafat wakfasynyň wajyby

Arafa   günü   gün
batýança   Arafatda
bolmak

Arafat wakfasynyň sünnetleri

1. Arafa günü Gün dogandan soň Minadan Arafata ýola çykmak
2. Gusulalmak/ýuwunmak
3. Zowal wagtyndan öň Arafatda bolmak
4. Öýle namazyndan öň Nemire metjide hutba okalmagy
5. Agyz bekleme
6. Wakfa edilýän wagtynda Kybla öwrülmek we täretli bolmak
7. Rehmet depesiniň golaýynda durmak
8. Jemgy-takdym (öýlän bilen ikindi namazlarynyň jem edilmegi)
9. Jemgy-takdyndan soň wakfa edilmegi
10. Günüň dowamynda Kuran okamak, tehlil, tekbir, telbiýe, doga okamak we istigfar etmek

Öýle we ikindi
namazlaryny
jemgy-takdym
bilen okalýar.

Müzdelife wakfasynyň dürs bolmagynyň şertleri

1. Haj etmek üçin yhamly bolmak
2. Arafat wakfasyny tamamlamak
3. Müzdelifäniň serhedinde berjaý etmek
4. Bellenen wagtda berjaý etmek
  - A. Hanapylarda: fejri-sadygyň wagty başlaýança
  - B. Mälikilerde: Arafa günü Gün batandan Günüň dogýan wagtyna çenli
  - C. Şapygy we hanbelilerde: gijäniň ýarysyndan Günüň dogýan wagtyna çenli dowam edýär

Agşam we ýassy
namazlaryny
jemgy-tehir
edip okamaly.

Müzdelife wakfasynyň dürs bolmagynyň şertleri

Şeýtan
daşlanyan we
gurbanlyk
soýulýan ýer.
Mekgäniň 8 km
gündogarynda.

Mekge

Makkah

Mina

Müzdelife

Arafat

© 2006 Europa Technologies
Image © 2006 DigitalGlobe

© 2006 Google™

Pointer 21°23'06.65° N 39°54'27.56° E elev 308 m

Streaming ||||| 100%

Eye alt 19.19 km

Şeýtan daşlamagyň wagty

- 1. Baýramyň birinji günü: Fejri-sadykdan** baýramyň ikinji gününüň **fejri-sadyk** wagtyna çenli aralykda Akabe jemresine ýedi daş zyňylýar. (Şapygylarda Arafa günü gijäniň ýarysyndan soň başlanýar)
- 2. Baýramyň ikinji we üçünji günü:** öýländen soň başlaýar we fejri-sadyga çenli dowam edýär.
  - Baýramyň ikinji we üçünji günü yzygiderlikde kiçi, aralyk we uly şeytana ýedi daş zyňmak sünnetdir. (Şapygylarda wajyp hasaplanýar)
- 3. Baýramyň dördünji günü:** Zowaldan soň başlaýar we Gün batandan soň tamamlanýar.

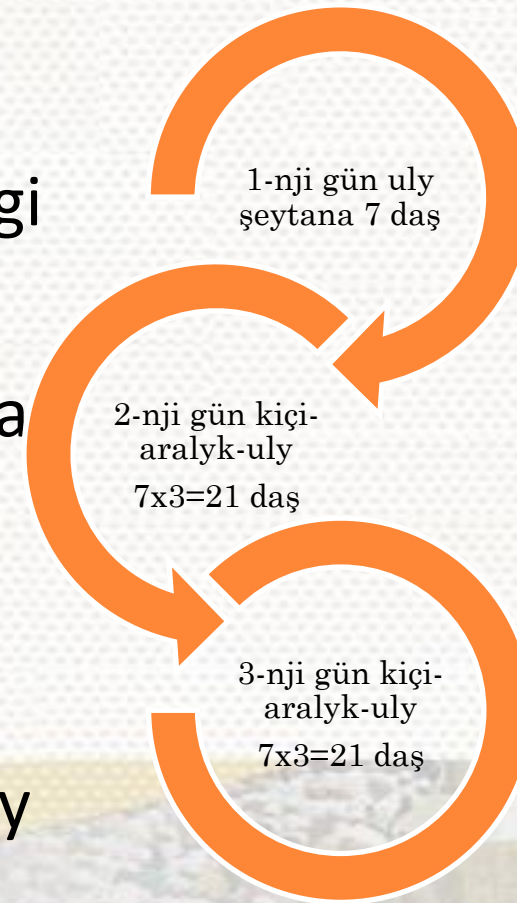

Şeýtan daşlamagyň dürs bolmagynyň şertleri

1. Jemrelere el bilen zyňmaly
2. Zyňylan zadyň daşlamak maksady bilen edilmegi
3. Daşlaryň aýratynlykda zyňylmagy
4. Daşlar jemre üýşmeginiň üstüne ýa-da golaýyna taşlanmaly
5. Daş zyňylýan ýere zyňýanyň gönümel öz täsiri netijesinde baryp gaçmalydyr
6. Güýji ýetýänler daşlary gönümel özleri oklamaly

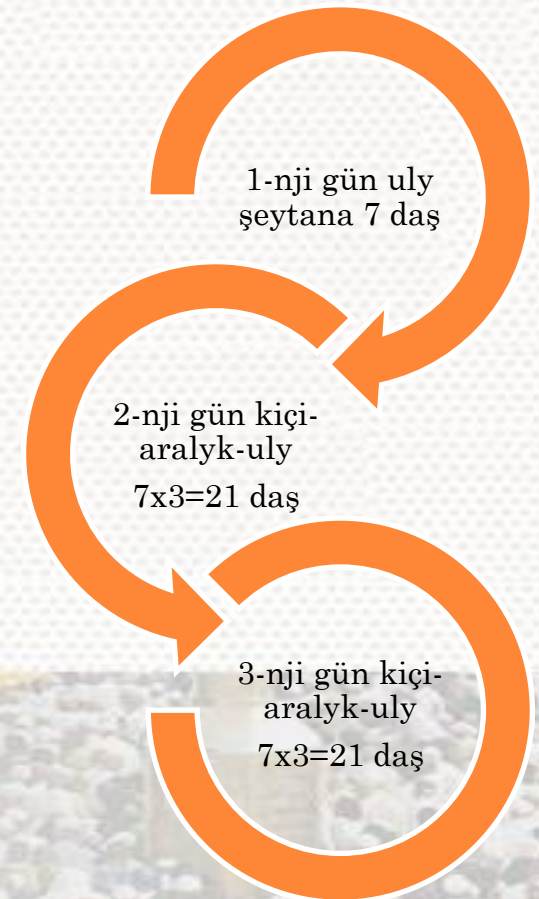

Şeýtan daşlamagyň sünnetleri - 1

1. Yzygiderligi saklamak (kiçi-aralyk-uly) (şapygylarda wajyp hasaplanýar)
2. Akabe jemresine zyňylýan daşlary Müzdelifeden jemlemek (beýleki daşlar islendik ýerden jemlenip bilner)
3. Mina barlanda ilkinji nobatda jemräni Akabä zyňmak
4. Akabe jemresine ilkinji daşy zyňmak bilen telbiýäni tamamlamak
5. Daşlary zyňýan wagtyň بِسْمِ اللَّهِ أَكْبَرُ رَغْمًا لِلشَّيْطَانِ وَحِزْبِهِ dogasyny okamak
6. Ýedi daşy yzygider zyňmak

Şeýtan daşlamagyň sünnetleri - 11

7. Kiçi we aralyk jemreler zyňylandan soň gyra geçip kybla seretmeli we doga etmeli.
8. Zyňylýan daşlaryň nohut dänesi ýaly ululykda bolmaly.
9. Zyňylýan daşlar arassa bolmaly.
10. Daşlary sag eliň süýem we baş barmaklarynyň ujy bilen tutup zyňmak
11. Daşlar oklananda sag eliňi ulanmaly we başyň gabadyndan geçmezlik şerti bilen zyňmaly.
12. Akabe jemresine baýramyň birinji gününde we guşluk wagtynda zyňmak

Şeýtan daşlamagyň mekruhlary

1. Jemrelere nohut dānesinden uly daş, şypbyk, saýawan we beýleki zatlary zyňmak
2. Jemreleri ýörite çöplenýän ýerlerden alyp zyňmak.
3. Kesgitlenenden köp mukdarda daş zyňmak.
4. Daşlary jemrelere zyňman taşlamak.
5. Arassalanmadyk daşlary zyňmak.
6. Uly daş böleklerini döwüp zyňmak.
7. Jemreleriň tertibine uýmazlyk

Hediý gurbanlygy

وَالْبُذْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ
فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ
فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ

Budneleri (düýe we sygyr ýaly haýwanlary) siziň üçin Allanyň sygarlaryndan (emrlerinden, parzlaryndan) etdik. Onda (olaryň gurbanlyk edilmeginde) siziň üçin haýyr bardyr. Olaryň (gurbanlyk mallaryň aýaklary güýlünip) sap bolup durka (damaklary çalnanda) Allanyň adyny ýatlaň (bismillä bilen soýuň). Gapdal ýatanlarynda (damagy çalnyp, jany çykandan soň) bolsa ondan iýiň we mätäçlere hem, mätäç bolmaýanlarä hem hödür ediň. Haj, 22/36

Hajyň
wajyplaryndan

Saç aldyrmak

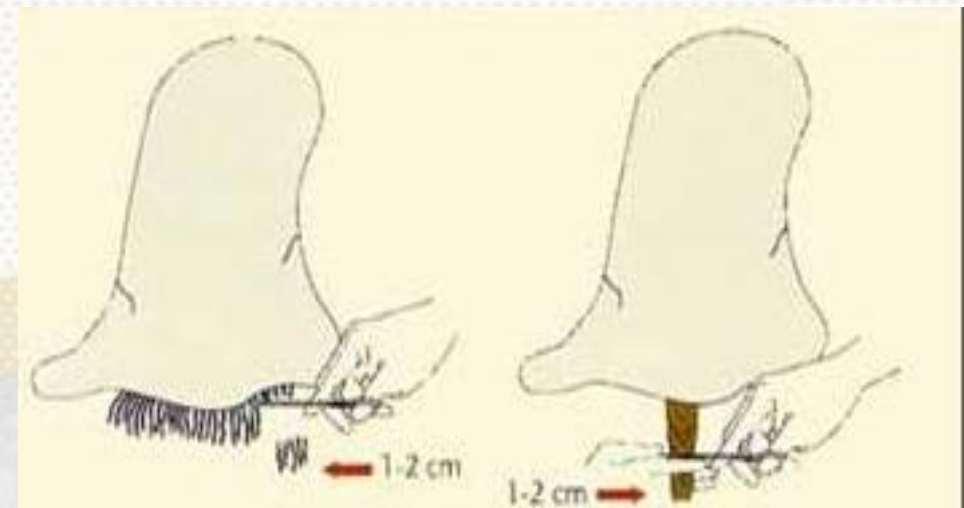
Erkekler

1. Saçyň düýbünden syrдыrylmagy
2. Saçyň $\frac{1}{4}$ bölegini kesdirmek, ýagny ujundan kesip gysgaltmak

Zenanlar

Saçlarynyň uçlaryndan barmagyň ýogynlygyna barabar bölegini kesdirmek veterlidir.

Saç aldyrmak

- Saç aldyrmagyň wagty: baýramyň 1-nji güni gijäniň ýarysyndan (şapygylara we hanbelilere görä); “Fejri-sadykdan” (hanapylara görä); Akabe jemresinden soň (mälikilere görä) başlaýar.
- Baýramyň ilkinji üç gününde saç aldyrmak sünnet (Ymam Muhammet, Ymam Ýusup, Şapygy, Hanbeli ýaly ymamlara görä) Ymam Agzama görä wajypdyr.
- Saç aldyrylýan ýer: Haremde aldyrmak wajyp (Ebu Hanypa, Ymam Muhammede görä), sünnet (Ebu Ýusuba, Ymam Şapyga, Ymam Hanbelä görä)

I tahallul
(yhramdan
çykmagy we
gadagan
edilen
zatlaryň halal
edilmegini
aňladýar)

Zyýarat togaby

Zyýarat togabyny berjaý etmek hajyň parzydyr (rüknüdir). Arafatdaky wakfanyň tamamlanmagy netijesinde gurban baýramynyň ilkinji günü “fejri-sadykdan” soň başlaýar. Baýramyň ilkinji üç gününde berjaý etmek sünnetdir. Edil şonuň ýaly umra togabyndaky usullara görä berjaý edilýär. Zyýarat togabyny yhramсыз ýagdaýda berjaý etmek hem mümkin. Togapdan soň 2 rekagat togap namazy okalýar, zemzem suwy içilýär we sagyý edilýän ýere geçilýär.

Zyýarat togabyndan
soň II tahallul edilýär.

Hajyň sagýy

- Ýüzümizi Kábä tarap öwrüp, hajyň sagýyna niýet etmeli we Hajary-Ewsedi istilam edip, sagýa Sapa depesinden başlamaly
- Ýaşyl sütünleriň arasynda herwele etmeli
- Merwä 4 gezek gidip, Kábä tarap öwrülmeli we doga etmeli.

Herwele: Erkekleriň iki sany ýaşyl ýşygyň arasynda gysga ädimler bilen, ýorgalap, gaýşaryp ýöremekleri.

*Hajyň sagýyna niýet etmek:
"Eý, Allam! Seniň ryzýçylygyň
üçin hajyň sagýyny berjaý
etmek isleýärim. Muny maňa
ýeňilleşdir we kabul et"*

Hoşlaşyk togaby

Hoşlaşyk togabyny berjaý etmek wajypdyr. Hajyň esasy wajyplaryndan bolan bu togaba “Sader” diýlip hem atlandyrylýar. Mekgeden ugramazdan öň berjaý edilyän iň soňky togap manysyny bildirýär.

Öýe gaýdylýan wagt

Hoşlaşyk togabyny
etmek bilen
Medineden gelip, haj
parzyny tamamlan
hajylar ýurdumyza;
gönümel Mekgä
gelen hajylar bolsa
Medinä gidýärler.

Hajyňyz mebrur,
Amallaryňyz makbul,
Günäleriňiz magfur bolsun.

**Diñläniñiz üçin köp
sag boluñ!**

Bu kursy taýýarlan:

Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet
uniwersitetiniň mugallymy

Öwezmuhammet Abdullaýew

Aşgabat 2020 ý.